

Этникалық әлеуметтану

Қоғамның этникалық құрылымын әлеуметтанудың “этносоциология” деген арнаулы теориясы зерттейді. Бұл теория қоғамның әр түрлі этностарының (яғни, ру, тайпа, халық және түрлі ұлт өкілдері) пайда болуын, мәнін, мазмұнын, олардың қоғамдағы атқаратын әртүрлі қызметін, араларындағы мәнді, тұрақты, қайталанатын, қажетті байланыстарды анықтап, жаңа заңдылықтарды ашады.

Этносоциология этникалық қауымдастықтың өмірі мен іс әрекеттерінің әлеуметтік жақтарын, ерекшеліктерін зерттейді. "Этника" деген ұғым "этнос" деген ұғымнан шыққан. "Этнос" грек тілінен аударғанда ру, тайпа, халық дегенді білдіреді. Этнос адамдардың тарихи этникалық тұрақтылық бірлігі. Бұл термин "халық" деген ұғымға жақын келеді. Осыдан келіп "метаэтнос" және "субэтнос" деген терминдер шығады.

Этнос сөзінің бөлінуі

Метаэтнос- бұл халықтың үлкен топ бірлігі

Субэтнос – бұл бір халықтың территориясынан бөлініп шығуы

Этногенез – бұл әр түрлі қауымдық топтар негізінде жаңа құрамдағы туыстас тайпа немесе халықтың шығу тегі.

Этногенез процесінің негізгі екі түрі

Жергілікті
бірнеше
көне тайпалық
топтардың
биологиялық
жолмен
жаппай араласуы
арқылы
қалыптасуы

Жаңа заманда
басқа жерге
қоныс аударған
бірнеше
халық өкілдерінің
тікелей ықпалының
нәтижесінде
болатын
қалыптасу

Біріккен Ұлттар Ұйымының мәліметі бойынша, қазір жер бетінде 3 мыңнан астам ұлт өкілдері әлемнің 220 мемлекетінде өмір сүреді екен. Этностар мәңгілік өмір сүрмейді, олар туады, дамиды, өледі. Мұндай процесті этноәлеуметтану теориясында **ЭТНОГЕНЕЗ** деп атайды. Этногенез ұғымын ең алғаш рет ғылыми айналымға енгізген Л.Н. Гумилев болатын.

Қазақстан территориясындағы халықтың этникалық құрамы төмендегідей

(статистикалық мәлімет бойынша алынған)

Поляк тар	Грек тер	Баш құрт тар	Дүн ген дер	Мол дован дар	Ин гуш тар	Ев рей лер	Бе лору стар
560	68	45	40	28	21	23	1717

Этникалық қауымдастық дегеніміз-
белгілі бір ұлт өкілдерінің ұзақ
уақыт бойы белгілі бір аймақта өмір
сүретін адамдар тобы

Этникаалық
қауымдастықтар
дың
түрлері

Тобыр- туыстық
және әлеуметтік
белгілері
бойынша
топтасқан
адамдар
тобы

Ұлт- адамдардың
материалдық,
территориясы мен
экономикалық
және тілі мен
мәдениетінің
негізінде топтасқан
адамдар тобы

Халық – белгілі бір
аймақта
шоғырлан
ған түрлі этнос
өкілдерінен
құралған адамдар
жиынтығы

Нарықтық қатынастар жағдайында Қазақстандағы ұлтаралық қатынастар

Қазақстан егемендігін алғаннан кейін жағдай көп өзгере бастады. Қазіргі нарықтық жағдайда Қазақстанда тұратын ұлттар, ұлыстар қоғамдық өмірдің қай саласында болмасын билікке, теңдікке, еркіндікке, бостандыққа қол жеткізді. Ұлттар арасында сенімділік, ынтымақтастық, келісушілік, түсінушілік күшейе түсті. Олардың арасындағы алуан түрлі қатынастар қоғам бірлігін, тұтастығын күн сайын дамытып жетілдіруде. Ұжымдарда, фирмаларда, мәдени орталықтарда, білім ордаларында, шаруашылықта алуан түрлі ұлт өкілдері бір адамдай еңбек. Мұның өзі республикада тұратын 130-дан астам ұлт өкілдерінің одан әрі дамып, әл ауқатының жақсара беруіне зор кепіл болып есептеледі.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Икенов А.И. “Әлеуметтану негіздері”, Алматы, 2004
2. Мнацаканян М.О. “Интегрализм и национальная общность”, Москва, 2001
3. Смағұлова К., “Этностық топтар: олар кімдер?”, Ақиқат-2002
4. Забирова А.Т «Этносоциология», Астана, 2009
5. Әбен Е., “Ұлттық идея: мұң мен мұқтаждық”, Саясат – 2009